

Nederlandse vogelaars ontdekken nieuwe soorten voor Oost-Tirol

C. Mesker & L.C. Preesman

De oproep aan vacatiegangers om (broed)vogelwaarnemingen in Oost-Tirol te melden (zie 'Het Vogeljaar' 31 (1) 1983) mag geslaagd worden genoemd. Op de uitnodiging, die tot doel had gegevens te verzamelen voor de totstandkoming van een eerste nationaal landschapspark in Oostenrijk, reageerden ongeveer twintig mensen.

De meesten leverden waarnemingen verzameld tijdens voorgaande vakanties. Zeven brachten van half mei tot begin augustus 1983 in het gebied hun vakantie door, enkelen zelfs speciaal naar aanleiding van de oproep. Ze leverden op die wijze een bijdrage aan de eerste kwalitatieve inventarisatie van de regio.

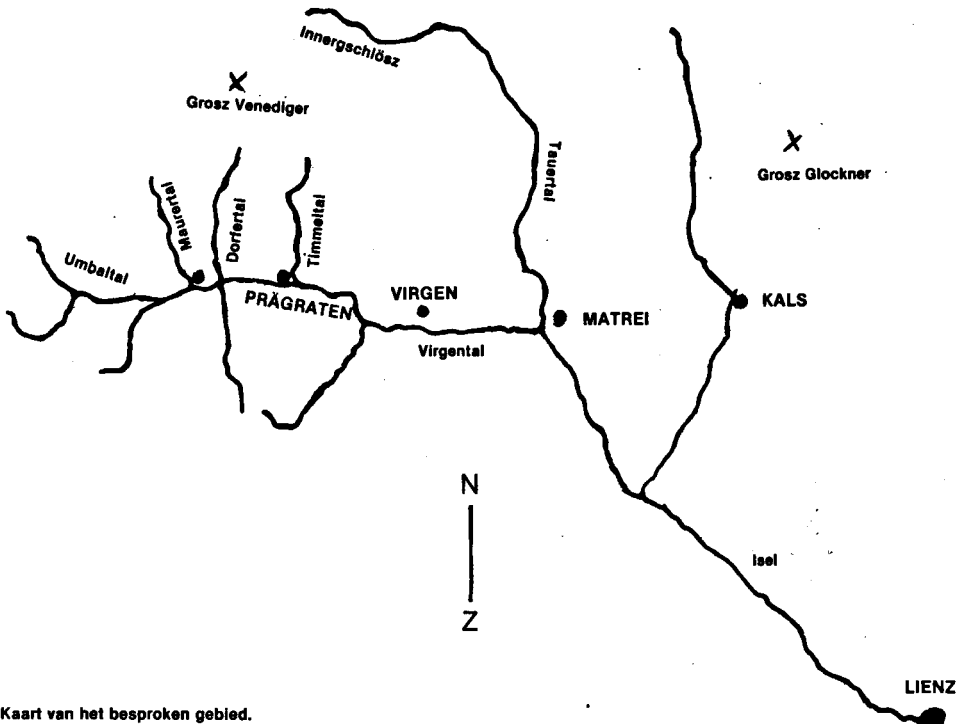
De gegevens, die inmiddels verzameld zijn, wijzen uit dat het aantal broedvogelsoorten in het gebied aanzienlijk hoger ligt dan tot voor kort bekend was. Stonden tot 1983 nog zo'n zeventig soorten als broedvogel te boek, momenteel ligt dat aantal al om en nabij honderd! Onder de ontdekte soorten bevinden zich Rode Rotslijster, Drieteenspecht, Draaihals, Citroensijs, Hop, Europese Steenpatrijs, Oehoe en Oeverloper.

Virgental

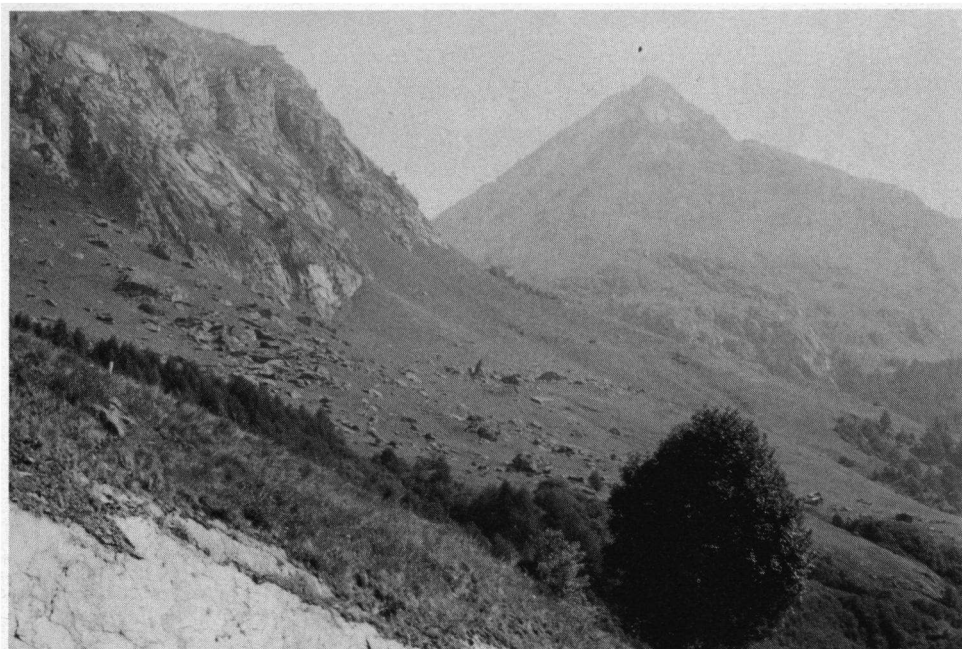
De waarnemingen vonden voornamelijk plaats in en om het oost-west lopende Hinterse Iseltal ('Virgental') en zijn zijdal. Ook het wat noordelijk gelegen Tauerntal - het centrum van het geprojecteerde park - werd bezocht.

In het voorjaar van 1984 constateerde Mesker ter plaatse dat de ontdekkingen van het voorgaande jaar voor het overgrote deel geen

eenmalige waarnemingen betroffen. In nauw overleg met Franz Goller - een autoriteit op het terrein van de avifauna in Tirol - interpreteerde hij de gebundelde gegevens. Daarbij werd ook de verticale verspreiding van de soorten betrokken. In het volgende overzicht worden, voor een aantal karakteristieke soorten, de door Nederlanders verzamelde gegevens naast het al bekende feitenmateriaal gelegd.

Kaart van het besproken gebied.

Biotoop van Europese Steenpatrijs en Rode Rotslijster.

Foto: C. Mesker.

S t e e n a r e n d: volgens literatuur uit 1973 zouden in heel Oost-Tirol slechts drie paren broeden. De waarnemingen wijzen uit dat alleen al het Virgental en zijn zijdalen dit aantal herbergen. Opvallend is het grote aantal jonge vogels dat het hele jaar door wordt waargenomen.

S l e c h t v a l k: in heel Oostenrijk een uiterst zeldzame broedvogel. De waarnemingen op 6 juni 1979 en 1 augustus 1982 in een geschikt broedbiotoop zouden op een broedgeval kunnen duiden. Broeden is echter nog niet met zekerheid vastgesteld.

E u r o p e s e S t e e n p a t r i j s: in 1984 werd voor de eerste maal een paartje waargenomen, aan de noordzijde van het dal bij Prägraten. Het bevond zich op een zonnige steenhelling op 1700 meter hoogte.

O e v e r l o p e r: In 1983 en 1984 werd bij Niedermauer op 1.200 meter hoogte een alarmerend paartje gesignaleerd. Het biotoop betrof een, deels met Elzen begroeid, restant van een beekdelta. Ooit maakte het deel uit van een veel groter natuurlijk oeverbos ('augebiet'). Het is de hoogste broedwaarneming in Oost-Tirol.

H o p: de literatuur noemt de Hop als broedvogel tot Virgen op ongeveer 1000 meter. In mei 1984 werden bij Virgen en op 1.300 meter

bij Bobojach (gemeente Prägraten) in totaal drie exemplaren waargenomen. Waarschijnlijk ging het om trekvogels, hoewel broeden niet moet worden uitgesloten.

O e h o e: van het voorkomen van deze vogel in het Virgental was tot nu toe niets bekend. In maart 1982 werd achterin het dal bij Ströden een exemplaar gehoord.

D r i e t e e n s p e c h t: drie waarnemingen in oud naaldbos met kaalslag. Litteratuurgegevens ontbreken.

C i t r o e n s i j s: één waarneming van een exemplaar aan de rand van naaldbos op ongeveer 2000 meter hoogte.

D r a a i h a l s: de waarnemers constateerden op verrassend veel plaatsen Draaihalzen, tot op een hoogte van 1.850 meter. De literatuur vermeldt de soort tot 1.300 meter. Veel waarnemingen werden gedaan in lichte larixbestanden en aan de rand van dichtere bossen.

G r a u w e K l a u w i e r: moet men in Nederland deze prachtige vogel met een lampje zoeken, in het Virgental (tenminste 16 paar) en de andere bezochte gebieden blijkt de soort opvallend talrijk. Zelfs op 1.900 meter werden nog paartjes aangetroffen. De vele bosjes en hagen bieden plaats aan vele

Het broeden van de Hop moet niet worden uitgesloten.
Foto: A.C. Zwaga.

broedparen. Overigens deed schaalvergroting ook hier potentiële broedbiotopen verdwijnen.

Rode Rotslijster: de sensatie is ongetwijfeld de ontdekking van deze vrij schuwe vogel. In het zelfde rotsachtige gebied waar de Steenpatrijs werd waargenomen, zagen

Ouwerkerk en Mesker in juni 1983 een paartje met voedsel in de bek. Ook in 1984 waren op deze plaats Rode Rotslijsters aanwezig. Bovendien werd een tweede broedpaar aangetroffen op de Bodenalm (1.900 meter), ongeveer een kilometer oostwaarts. Goller kende de soort alleen uit Noord-Tirol.

Rotskrupier: ondanks de hoge verwach-

Het coulissenlandschap herbergt veel broedparen van de Grauwe Klauwier.

Foto: C. Mesker.

Open larixbos, biotoop van de Grijskopspecht.

Foto: C. Mesker.

tingen, kregen de waarnemers de soort maar zelden te zien. De soort werd in drie zijdalen vastgesteld. Het Umbaltal leverde, zowel in 1983 als in 1984, een broedgeval op.

W a t e r s p r e e u w: ook een soort die inmiddels opvalt door zijn algemene voorkomen over de hele lengte van het Virgental en zelfs in verschillende zijdalen. Het Umbaltal waarin de Isel ontspringt, spant echter de kroon. Een stuk van nog geen kilometer herbergde vier broedparen. De goede kwaliteit van het beekwater en het feit dat de Isel voor het grootste deel nog een natuurlijk verloop heeft, spelen hierbij een belangrijke rol.

Ondanks de vele nieuwe soorten, ontbreken er volgens Goller nog steeds vogels die in het gebied zouden thuishoren. Hij denkt daarbij aan Wespandief en Ruigpootuil. Dat er elk jaar weer nieuwe soorten worden ontdekt, bleek in februari 1984, toen Mesker bij Bobojach een Grijsze Gors tussen de Koolmezen signaleerde. Goller vermoedde al jaren dat deze soort in Oost-Tirol voorkomt.

Nationaal park

Nog steeds stagnereert de totstandkoming van het Tirolse gedeelte van het eerste nationale park in Oostenrijk. Veel hangt af van de bouw van een waterkrachtcentrale, waar voor een stuwmeer moet worden aangelegd in het Dor-

fertal bij Kals. Water uit beken uit het geplande nationale park zouden het meer moeten voeden.

Veel zekerheid is er echter nog niet, omdat het project ook financieel haalbaar moet zijn. Juist met betrekking tot die haalbaarheid is het, volgens de projectontwikkelaars, noodzakelijk dat het water van de Umbalbeek wordt gebruikt. Veel ecologen en gelukkig ook enkele belangrijke politici zijn van oordeel dat juist deze (gletscher)beek de ruggegraat is van het nationale park.

De uiteindelijke beslissing had in 1984 moeten vallen. Het besluit bleef echter uit vanwege de politieke gevoeligheid. De meerderheid van de plaatselijke bevolking is van oordeel dat zonder waterkrachtcentrale geen nationaal park kan worden gerealiseerd. De werkgelegenheid speelt hierbij een belangrijke rol. Het is vreemd dat tijdens de vele discussies de natuurwetenschappelijke waarde van het gebied nauwelijks aan de orde is geweest. Om maar niet te spreken over de vraag of deze waarde doorslaggevend zou kunnen zijn. Het is een goede zaak dat Nederlandse vogelaars helpen de ornithologische waarde van het gebied vast te leggen. Ondanks de al verrichte inventarisatie is er nog veel te doen. Daarom blijft het verzoek aan iedereen die het gebied bezoekt - na overleg - gegevens te verzamelen.

■ C. Mesker, Irisstraat 13, 's-Gravendeel, 01853-3976. & L.C. Preesman, Ouwelandsestraat 53, 3171 GK Poortugaal, 01890-13109.